

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психології і туризму

Кваліфікаційна робота
бакалавра на тему:
«Вплив сучасної мультиплікації на особистісний розвиток дітей
раннього шкільного віку»

Допущено до захисту
«___» травня 2023 року

Студентки (та) групи Пс 19-19
факультету туризму, бізнесу і
психології, освітньої
програми Практична
психологія
за спеціальністю 053 Психологія
Гриценко Світлани Іванівни

Завідувач кафедри
психології і туризму
доктор психологічних наук,
проф. Бондаренко О.Ф.

Науковий керівник:
доцент, кандидат психол. наук,
Кучеровська Н.О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY
the Department of Psychology and Tourism

Thesis of Bachelor in Psychology
on the topic: “The Influence of Contemporary Animation on the Personal
Development of Early School-Age Children”

Approved for defense

«_____» _____

Higher education student of the group

PS 19-19

faculty of Tourism, Business and

Psychology educational program

«Practical

psychology»

specialty 053 «Psychology»

Hrytsenko Svitlana Ivanivna

Head of Department of Psychology and
Tourism, doctor of Psychology, professor.

_____ Oleksandr BONDARENKO

(signature)

Scientific supervisor:

candidate of Psychology, associate

professor of Department of

Psychology and Tourism

Nataliia KUCHEROVSKA

National scale _____

Scores _____

ECTS _____

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ НА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ТА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДІТЕЙ	6
1.1. Особливості психічного здоров'я та соціалізації молодших школярів	6
1.2. Вплив мультфільмів на соціалізацію дитини	10
1.3. Розвиток мультиплікації та еволюція цінностей представлених у мультфільмах	14
1.4. Рекомендації для батьків щодо свідомого вибору мультфільмів для дітей раннього шкільного віку	16
Висновки до першого розділу	30
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ НА ОСОБИСТІСТЬ ДІТЕЙ РАНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	32
2.1. Принципи та методика організації дослідження	32
2.2. Аналіз результатів дослідження	32
Висновки до другого розділу	41
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
ДОДАТКИ	47
АНОТАЦІЯ	50

ВСТУП

Актуальність теми.

Діти раннього шкільного віку перебувають на стадії формування особистості, і мультфільми можуть мати значний вплив на їхній розвиток. У сучасному світі мультфільми стали невід'ємною частиною дитячого середовища і впливають на всі аспекти життя дитини, включаючи її моральні, емоційні, соціальні та когнітивні аспекти. Дослідження впливу сучасної мультиплікації на дітей раннього шкільного віку може пролити світло на те, як ці мультфільми впливають на формування цінностей, емоційний розвиток, мовленнєві навички та креативність дітей.

Розуміння впливу мультфільмів на особистісний розвиток дітей раннього шкільного віку дозволить батькам та педагогам свідомо обирати віково адекватні мультфільми та використовувати їх у навчальному процесі для досягнення позитивних результатів. Крім того, це дослідження може бути важливим кроком для розробки рекомендацій та підходів до використання мультфільмів у педагогічній практиці.

Таким чином, вивчення впливу сучасної мультиплікації на особистісний розвиток дітей раннього шкільного віку є важливою темою для дослідження, що відкриває можливості для збагачення нашого розуміння впливу медіа на формування дитячої особистості та розвитку відповідних стратегій виховання та навчання.

Мета дипломної роботи полягає в комплексному аналізі впливу сучасної мультиплікації на особистісний розвиток дітей раннього шкільного віку та у підвищенні усвідомленості батьків щодо вибору якісних мультфільмів, які сприяють позитивному зростанню та розвитку дітей у цьому віковому періоді.

Об'єктом дослідження виступає процес особистісного розвитку дітей раннього шкільного віку

Предметом дослідження виступає вплив сучасних мультфільмів на особистісний розвиток дітей раннього шкільного віку

Відповідно до мети було поставлено наступні **завдання**:

1. Вивчення основних тенденцій у сучасній мультиплікації та їх відображення в мультфільмах для дітей раннього шкільного віку.
2. Аналіз впливу сучасних мультфільмів на розвиток особистості дітей та їх соціальну адаптацію.
3. Розробка рекомендацій для батьків щодо свідомого та віково-відповідного вибору мультфільмів для дітей раннього шкільного віку з метою підтримки їхнього позитивного особистісного розвитку.

Для розв'язання поставлених завдань у дипломній роботі застосовувались такі **методи**:

1. Аналіз наукової літератури вітчизняних та зарубіжних дослідників згідно з темою дослідження.

2. Систематизація, порівняння, зіставлення здобутих фактів, узагальнення результатів дослідження.

3. Діагностичні методики: інтерпретаційно-аналітичний метод, метод теоретичного узагальнення, метод порівняння, на основі яких здійснювалися вивчення та аналіз праць вітчизняних та зарубіжних дослідників; опитування батьків та опікунів щодо впливу мультфільмів на поведінку, ціннісні орієнтації та особистісний розвиток дитини загалом; кількісна та якісна обробка даних.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ НА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ТА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДІТЕЙ

1.1 Особливості розвитку особистості та соціалізації молодших школярів

Особистість - це комплексна сукупність індивідуальних характеристик, які визначають унікальність та стійкість кожної людини. Вона включає у себе різноманітні аспекти, які формуються під впливом генетичних, соціальних та культурних факторів. Особистість може бути розглянута як сукупність індивідуальних рис, які проявляються у мисленні, емоціях, поведінці та взаємині з іншими людьми.

Основні складові особистості включають:

- **Темперамент:** Це вроджені індивідуальні риси, які визначають типові реакції людини на зовнішні подразники. Темперамент включає такі аспекти, як емоційна реактивність, активність, настрій та адаптивність до змін.
- **Характер:** це особистісні риси, які формуються під впливом виховання та оточуючого середовища. Характер включає такі аспекти, як моральні цінності, етичні норми, самоконтроль, воля та вміння взаємодіяти з іншими.
- **Інтелект:** це здатність до сприйняття, мислення, розуміння та вирішення проблем. Інтелект включає когнітивні процеси, такі як спостереження, пам'ять, мислення, уява та мовлення.
- **Самосвідомість:** це усвідомлення індивідом свого власного "Я", своїх внутрішніх почуттів, думок, мотивацій та цінностей. Самосвідомість включає різні аспекти, такі як самооцінка, самопізнання та розуміння власних потреб і бажань.
- **Соціальні навички:** це набір вмінь та поведінкових стратегій, які дозволяють людині взаємодіяти з іншими людьми, будувати стосунки,

спілкуватися та співпрацювати. Соціальні навички включають емоційну інтелігенцію, емпатію, адаптацію до групи та вміння вирішувати конфлікти.

Важливо зазначити, що особистість є динамічною і змінною. Вона постійно розвивається і формується протягом життя людини під впливом досвіду, взаємодії з навколишнім середовищем та внутрішніх факторів. І одним з найважливіших періодів формування «базису» особистості є молодший шкільний вік, коли дитина потрапляє в нове середовище – школу, яка стає новим джерелом впливу на розвиток дитини[2].

Основні аспекти розвитку особистості молодших школярів включають:

- Самоідентифікація. У цьому віці діти починають усвідомлювати свою індивідуальність та розрізняти себе від інших. Вони формують своє уявлення про себе, власні переконання, інтереси та цінності. Важливо створити умови для самовираження дітей, дати їм можливість вибирати та розвивати свою унікальну особистість.

- Соціальні навички. У молодших школярів розвиваються соціальні навички, які є важливими для успішної взаємодії з однолітками та дорослими. Вони навчаються спілкуватися, співпрацювати, розв'язувати конфлікти та встановлювати взаємини з іншими людьми. Важливо створити можливості для спільної гри, групових проектів та співпраці, щоб підтримати розвиток соціальних навичок у дітей.

- Емоційний розвиток. Молодші школярі вчаться розпізнавати, виражати та регулювати свої емоції. Вони поступово розвивають емоційну інтелігенцію, що допомагає їм розуміти власні почуття та почуття інших людей. Важливо надавати підтримку та навчити дітей ефективним стратегіям регулювання емоцій, таким як виявлення емоцій, способи розслаблення та вирішення проблем.

- Когнітивний розвиток. У молодших школярів спостерігається значний прогрес у когнітивному розвитку. Вони розвивають свої когнітивні здібності, такі як мислення, увага, пам'ять та мовлення. Важливо надавати

стимулююче навчання, використовувати різноманітні завдання та вправи, що сприяють розвитку критичного мислення, проблемного мислення та творчого мислення.

- **Фізичний розвиток.** Розвиток фізичних навичок і здорового способу життя також важливий для молодших школярів. Вони вчаться контролювати своє тіло, покращувати координацію рухів та здібності до спорту. Фізична активність, рухові ігри та заняття спортом сприяють розвитку моторики та загального здоров'я дитини.

- **Моральний розвиток.** У молодших школярів розвиваються моральні уявлення та цінності. Вони починають усвідомлювати правила, етичні норми та відповідальність за свої дії. Важливо створити етичне середовище та надавати приклади правильної поведінки, спонукати дітей до розуміння і виконання моральних принципів.

Потрапляючи в школу, діти стикаються з новими проблемами – адаптацією та соціалізацією, оскільки тепер вони будуть спілкуватися не лише зі своєю сім'єю та друзями, а й з купою незнайомих однолітків, вчителів та старших дітей.

Соціалізація виступає як основний механізм взаємодії суспільства та особистості, який сприяє формуванню основних характеристик особистості і забезпечує її функціонування в суспільстві. Різні дослідники виділяють різні аспекти цього процесу. Деякі вважають соціалізацію "входженням індивіда в соціальне середовище, його пристосуванням до нього та освоєнням ролей і функцій". Інші описують процес соціалізації як "засвоєння індивідом соціального досвіду, в ході якого формується конкретна особистість". Згідно з визначенням Ананьєва, соціалізація - це процес формування особистості, її соціального становлення, включення у різні системи соціальних відносин, інституцій і організацій, а також освоєння знань і норм поведінки, що сформувалися історично.

Соціалізація є багатогранним процесом, в якому взаємодіють складні соціальні, соціально-психологічні, психологічні та інші механізми. Тому існує багато різних визначень соціалізації, які відображають певні аспекти цього

процесу. Соціалізація триває протягом усього життя людини і поділяється на первинну (соціалізація дитини) та вторинну (соціалізація дорослих). У даній роботі акцент зроблено на первинній соціалізації. Під час соціалізації дитини основною метою є соціальна адаптація - пристосування до суспільного середовища[1].

Важливу роль у вихованні відіграють три стадії соціалізації, про які говорить Дж. Г. Мід. Перша стадія - імітація, де діти копіюють поведінку дорослих, не завжди розуміючи її. Друга стадія - рольові ігри, де діти у грі виконують дорослі ролі та навчаються надавати своїм думкам і діям значення, подібне до дорослих. На третій стадії - колективні ігри - дитина розуміє очікування окремих осіб та групи.

У молодших школярів формується здатність спостерігати явища навколишнього світу та встановлювати взаємозв'язки між ними. Під час навчання, яке є основною діяльністю учнів, розвиваються пізнавальні процеси. Молодші школярі активно реагують на нове, яскраве та незвичайне. У молодшому шкільному віці відбувається подальший розвиток особистісних якостей, не тільки інтелектуальних, але й емоційних, вольових та спілкування з дорослими та сверстниками. Емоційний розвиток молодших школярів відбувається через навчальну та ігрову діяльність. Діти цього віку є емоційно вразливими. Розвивається їхнє почуття самолюбства, що проявляється у гнівній реакції на приниження їх гідності та позитивних емоційних переживаннях від визнання їхніх позитивних особистісних якостей[12].

На формування дитини впливають різні фактори мікросередовища, такі як сім'я, школа (група продовженого дня) та однолітки, через яких здійснюється соціалізація. Агенти соціалізації - особи, які безпосередньо взаємодіють з дитиною і супроводжують її протягом життя. Для молодших школярів такими агентами є батьки, брати і сестри, найближчі родичі, друзі, однолітки, педагоги, засоби масової інформації та соціальні інститути, зокрема культурно-виховні.

Також слід зазначити, що сучасна дитина з раннього дитинства перебуває в сфері технологій, особливо впливовими є засоби масової інформації, які значно

впливають на формування її психіки. Один з таких впливових видів телепродукції для дітей є мультиплікація або мультфільми, які відіграють важливу роль як агенти соціалізації для молодших школярів.

Таким чином, соціалізація дитини - це складний і комплексний процес, який включає в себе її вступ у соціум, встановлення зв'язків та знаходження свого місця у цих взаємозв'язках.

1.2 Вплив мультфільмів на соціалізацію дитини

Молодший шкільний вік є періодом, коли дитина активно розвивається як психологічно, так і особистісно. У цьому віці сучасна дитина щоденно ненавмисно сприймає оточуючий світ через телевізійний екран. Особливо привабливими для неї є мультиплікаційні фільми.

Згідно з сучасною теорією культури, мультиплікація (або анімація) вважається видом кіномистецтва, де сюжети створюються шляхом послідовного знімання рухливих малюнків (графічна мультиплікація) або об'ємних об'єктів (об'ємна мультиплікація) - таких як малюнки, маріонетки або ляльки.

Існує кілька видів анімації:

- графічна анімація (мальована) – класична анімація, де кожен кадр промальовується вручну;
- об'ємна анімація (матеріальна) – об'єктами постають ляльки, пісок або сіль та іншими елементами матеріального світу;
- пластилінова анімація;
- лялькова анімація;
- сипка анімація;
- перекладна анімація – техніка при якій об'ємні ляльки рухаються знаходячись в площині екрану;
- голчастий екран;
- тіньова анімація;
- комп'ютерна анімація (3D анімація, 2D анімація, тощо)[4].

Сучасна мультиплікація, на думку М. Поплавського, представляє собою синтез різних мистецьких елементів, таких як пантоміма, акторська майстерність, музична ритміка та пластика людського тіла, а також механізми руху[4].

Однак, проблема сприйняття мультфільмів дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку полягає в тому, що вони не мають достатнього художнього й життєвого досвіду для повного розуміння сюжету мультфільму. Діти не розуміють субтексту, який зазвичай міститься в словах і діях героїв[20].

Ідентифікуючись з персонажем, діти наслідують його і вчать його моделі поведінки, яка часто може бути агресивною. Згідно з А. Бандурою, одна телевізійна модель може бути наслідувана мільйонами.

Беручи за основу поняття "підкріплення", А. Бандура описує три способи наслідування:

по-перше, коли спостереження моделі може викликати нові реакції;

по-друге, коли наслідування моделі поведінки може посилюватися або послаблюватися за допомогою винагороди або покарання;

по-третє, коли наслідування моделі може сприяти активізації вже знайомих дитині зразків поведінки.

Якщо раніше батьки були головними носіями соціальних норм і форм поведінки, які формують життєвий досвід дитини в дошкільному і шкільному віці, то зараз це твердження можна піддати сумніву, оцінивши кількість часу, який молодші школярі проводять перед телевізором або комп'ютером. Отже, мультфільми мають значний вплив на формування стереотипів, включаючи гендерні, замінюючи приклади поведінки, які надаються батьками, вчителями та іншими значущими авторитетними особистостями.

Тому, на думку з К. Кошак, батьки повинні постійно цікавитися, які мультфільми дивляться їхні діти, щоб уникнути перегляду непридатних або психологічно складних для сприйняття зразків мультиплікаційного кіно. Крім того, вони повинні обговорювати побачене з дітьми, аналізувати, якого героя вони вважають хорошим або поганим, позитивним або негативним, сміливим або

боягузом[3].

У дітей спостерігається тенденція до наслідування та підвищеного впливу, які можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на усвідомлення норм і правил поведінки. Автори мультфільмів вміло використовують ці засоби впливу при створенні своїх творінь, беручи до уваги особливості молодших школярів. Вони надають своїм мультфільмам яскравість і образність, вміло поєднують реальне і фантастичне, зле і добре. Однак, через недостатній розвиток самосвідомості та обмежений життєвий досвід, діти можуть наслідувати як позитивні, так і небажані форми поведінки, такі як грубість, хвалькуватість, недисциплінованість і т.д. Діти, яким бракує розуміння та інформації у цій сфері, можуть приймати упереджені або стереотипні ролі, які показує телебачення.

Важливим аспектом впливу перегляду мультфільмів на дітей є те, чи асоціює себе дитина з певним персонажем. Існують два аспекти ідентифікації: ідентифікація зі схожою людиною (наприклад, батьками, родичами) і ідентифікація з уявним ідеальним образом, яким дитина хотіла би бути. Зазвичай тенденція до ідентифікації з бажаним з'являється у віці 7-8 років. Уявні образи, які вони прагнуть наслідувати, значною мірою формуються під впливом вигаданих персонажів мультфільмів. Тому, якщо дитина ідентифікує себе з особливо захоплюючим персонажем, вона буде схильна наслідувати показану у мультфільмі поведінку.

Діти повторюють те, що бачать на екранах, через процес ідентифікації. І хлопчики і дівчатка в однаковій мірі можуть наслідувати агресивну поведінку. Якщо дитина ідентифікує себе з персонажем з девіантною поведінкою, яка не карається на екрані і навіть не засуджується, вона може наслідувати і усвоювати таку поведінку. Крім того, агресія в мультфільмах часто супроводжується гарними та яскравими картинками, аби не шокувати дитину сценами насилля, але з іншого боку, ще більше ускладнює для дитини розподіл поведінки на нормальну і погану[9].

На основі процесу наслідування, який відіграє важливу роль у розвитку, навчанні та вихованні молодших школярів, у дітей формуються стереотипи

поведінки, які вони спостерігають у анімаційних фільмах. У зв'язку з цим, вивчаючи взаємодію молодих глядачів з мультфільмами, необхідно враховувати не тільки психофізіологічні особливості дитячого віку, але й характер їх сприйняття. Основними рисами дитячого сприйняття є:

- емпіричність, пов'язана з обмеженим досвідом і критеріями оцінки,
- підвищена активність сприйняття,
- зосередження на дієвому аспекті поведінки героя
- результативність сприйняття.

Діти молодшого шкільного віку мають емоційний тип сприйняття, який може бути некритичним. Вони легко ідентифікують себе з героєм мультфільму. Дитяче ставлення до зовнішності персонажів також є особливим. Привабливі персонажі вважаються добрими та позитивними, тоді як непривабливі герої можуть викликати страх або сміх. Це впливає на молодих глядачів, оскільки привабливість персонажа може виправдати різні дії[5].

Деякі дослідники також відзначають, що діти більше зацікавлені в активних героях, оскільки вони відповідають їхній активності та енергії.

Хоча в уявленні багатьох батьків мультфільми є чимось позитивним та безпечним для дітей, все більше дорослих відчувають тривогу щодо їхньої безпеки та користі. Статистика показує, що сучасні діти проводять велику кількість часу перед екранами телевізорів, від двох до чотирьох годин на день. Цей час достатній, щоб через образи та звук сформувати конкретні установки в свідомості дитини. Для дитини, яка дивиться мультфільми, створюється враження, що вона безпосередньо бере участь у подіях і навіть є головним героєм. Моделі поведінки, які демонструються героями на екрані, привабливі, агресивна поведінка не засуджується, тому існує велика ймовірність того, що діти будуть її наслідувати[6].

Отже, соціалізація - це процес, у ході якого індивід засвоює та активно відтворює соціальний досвід. Діти молодшого шкільного віку особливо вразливі до негативного впливу, оскільки ще не мають достатньої критичності щодо того, що вони бачать. Тому мультфільми мають значний вплив на їх процес

соціалізації.

1.3. Розвиток мультиплікації та еволюція цінностей представлених у мультфільмах

Узагальнення досліджень вказує на наявність кількох етапів у розвитку мультиплікаційних фільмів як засобів художнього та естетичного виховання. Перший етап (1877–1920 рр.) був пов'язаний із з'явленням технічних приладів для демонстрації коротких анімованих сюжетів. Піонером у цій галузі вважають Еміля Рено з Франції, який у 1877 році запатентував праксиноскоп, який дозволяв показувати короткі анімаційні фільми. Також інші винахідники, такі як Джон Стюарт Блектон (США), Сегундо де Шомон (Іспанія), Арнольд Джина (Італія) та інші, працювали над розвитком технологій створення та показу мультиплікаційних фільмів[16].

Другий етап (1920–1990 рр.) пов'язаний із зародженням мультиплікаційного кіно як окремого напрямку у мистецтві. Велику роль у розвитку цього напрямку відіграв американський режисер Волт Дісней, якому належить величезна заслуга у створенні мультиплікації як окремого виду кіномистецтва. Мультиплікаційні фільми Діснея відзначалися позитивним емоційним фоном, який приваблював маленьких глядачів. Радянський Союз також розвивав мультиплікаційну галузь, заснувавши студію "Союзмультфільм" у 1935 році. В цей період мультиплікаційні фільми спрямовувалися на виховання молодого глядача, розкривали різні аспекти морального виховання та пропагували важливі цінності.

У цей період було введено поняття "мультфільм", яке стало окремою сферою мистецтва, що активно впроваджувалося в повсякденне життя. З розвитком технічних засобів мультиплікації масштабно почала розширюватися її ідеологічна спрямованість, надаючи значний ефект як змістовий, так і емоційний. Особливо важливою в цьому контексті стала роль Уолта Діснея, який вплинув на свідомість маленьких американців, створюючи в мультфільмах чарівний світ та переконуючи, що кожна мрія здійсниться, якщо вірити в неї. З

прогресом вітчизняної мультиплікації в цей час, мультфільми стали пояснювати дітям поняття дорослих про ворогів та друзів, добро та зло, розвиток країни, сприяли поширенню спортивних якостей, патріотизму, особливостей характеру радянського громадянина, а також порушували актуальні проблеми морального виховання молоді. Це свідчить про важливу роль мультфільмів як засобу виховання і впливу на світогляд, а іноді й з агітаційною метою. Отже, можна стверджувати, що цей період заклав і утвердив мультфільми як окремий вид мистецтва зі значною виховною складовою, що збагачує почуттєву сферу особистості.

Третій етап (1990 – по сьогодні) пов'язується з активним застосуванням різних мультимедійних засобів, включаючи Інтернет, що створює масштабні умови для повернення дітей до мультфільмів і значно розширює технічні можливості їх створення завдяки використанню комп'ютерного простору. Цей етап характеризується використанням комп'ютерної анімації, яка поступово замінює традиційний малюнок. Створення мультфільмів значно спрощується, і кожен день на екрані з'являються все більш незвичайні стилістики. Аналіз літературних джерел показує, що сучасні фахівці приділяють увагу не тільки ефектам анімації, але й сюжету з метою здивувати глядача.

Останнім часом спостерігається збільшення кількості мультфільмів, чий зміст менш орієнтований на формування духовних цінностей розвиваючоїся особистості. Мультиплікація, як відомо, впливає на свідомість глядачів за допомогою спецефектів та розвитку фантастичного елемента. Мультфільми, які спираються на фантазію, пропонують дітям нові установки та моделі поведінки, формуючи певну систему цінностей. Однак це не завжди має позитивний характер, оскільки багато сучасних мультфільмів містять надмірну жорстокість, агресивність персонажів та руйнування цінностей[24].

Отже, початкова мета мультиплікації пов'язана з розвитком техніки та технологічних засобів створення рухомих зображень. Проте, разом з виникненням та подальшим розвитком мультфільмів як окремого виду кіномистецтва, вони почали виконувати важливі виховальні функції, сприяючи

формуванню світогляду дітей та їх адаптації до оточуючого середовища. З покращенням технології створення мультфільмів зростає вплив, який вони мають на розвиваючуся особистість.

Третій етап у становленні мультфільмів характеризується значним розширенням їх різних видів, включаючи як позитивні, так і негативні. Зміст таких мультфільмів відображає як сучасні тенденції мистецтва, так і етнічні, національні та ідеологічні традиції різних культур та країн[7].

1.4. Рекомендації для батьків щодо свідомого вибору мультфільмів для дітей раннього шкільного віку

Навіть знаючи що далеко не всі мультфільми є безпечними для дітей, перед батьками все ще постає питання, як обрати найкращий варіант серед десятків тисяч подібних. Опис сюжету часто може бути не точним і не попереджає про потенційно травмуючі сцени і ні в якій рекламі мультика по телевізору не розкажуть наскільки в серіалі чітко проведена лінія між добром і злом. То як же провести «відбір» окрім як довіряючи віковому рейтингу та передивившись всі серії самому?

Проаналізувавши як вітчизняну, так і зарубіжну літературу на цю тему, в ході дослідження було розроблено програму психологічного аналізу мультиплікаційної продукції для дітей, в основі якої лежать такі критерії:

1. Зовнішнє оформлення мультфільму та його вплив на психіку дитини.

1.1. Кольорове оформлення.

Кольорове використання у мультфільмах має велике значення для створення атмосфери, передачі емоцій та впливу на глядачів, зокрема на дітей. Особливості використання кольорів у мультфільмах можуть впливати на сприйняття та емоційний стан дітей, а отже, варто звертати на це увагу.

Світлі кольори, такі як яскраві відтінки жовтого, рожевого, білого та світлого синього, зазвичай асоціюються з радістю, позитивом та енергією. Вони можуть стимулювати позитивні емоції та викликати відчуття легкості та радості у дітей.

З іншого боку, темні кольори, такі як чорний, темний синій або фіолетовий, можуть викликати почуття суму та туги. Вони можуть створювати атмосферу напруження або таємниці, але довготривале використання таких кольорів може викликати почуття депресії або тривоги у дітей.

Також варто звертати увагу на використання надмірно яскравих або неприродних кольорів у мультфільмах. Хоча вони можуть бути привабливими для дітей, тривале вплив на очі може викликати перенапруження та втому. Такі яскраві кольори можуть бути використані з обмеженням, щоб не перевантажувати дитячу психіку.

Важливо, щоб використання кольорів у мультфільмах було збалансованим та відповідало загальному настрою та повідомленню мультфільму. Якщо кольорова гама відповідає контенту та передає позитивні емоції та цінності, вона може сприяти позитивному впливу на дитину[4].

1.2. Звукове оформлення

Звукове оформлення у мультфільмах справді має значний вплив на сприйняття та емоційний стан дітей. Звуки можуть створювати атмосферу, передавати настрій та підсилювати емоції, які викликаються візуальними образами.

У сучасній мультиплікаційній продукції, для залучення уваги дітей, часто використовуються гучні та різкі звуки. Це може бути корисним для створення динамічної атмосфери та емоційного занурення. Однак, надмірне використання таких звуків може призводити до психічного напруження та роздратування у дітей, особливо якщо вони постійно піддаються впливу інтенсивних звуків.

Негативно забарвлені звуки, такі як гучні вибухи, гриміння, крики та інші подібні ефекти, можуть викликати почуття гніву, страху та напруження у дітей. Ці негативні емоції можуть мати вплив на їх психічний стан та загальний настрій[7].

Крім того, неадекватне звукове оформлення може порушувати адекватне сприйняття вчинків героїв та спотворювати систему цінностей. Наприклад, коли

звукове супроводження позитивного персонажу має негативне звучання, це може створювати конфлікт у сприйнятті дитиною його характеру та цінностей[8][11].

Однак, важливо зазначити, що звукове оформлення також може мати позитивний вплив, якщо воно відповідає настрою та повідомленню мультфільму, передає приємні звуки та створює сприятливу атмосферу для дитини. Збалансоване використання звуків у мультфільмах може стимулювати позитивні емоції, сприяти концентрації та сприйняттю інформації, а також підтримувати розвиток музичного сприйняття у дітей.

Отже, при створенні мультфільмів для дітей важливо враховувати вплив звукового оформлення на їх психічний стан та емоційну реакцію. Це допоможе створити позитивне та безпечне середовище для їхнього сприйняття та розвитку.

1.3. Темп мультфільму

Темп мультфільмів дійсно має велике значення у контексті сприйняття дитиною та її здатності адекватно реагувати на події, що відбуваються на екрані. Сучасні мультфільми, особливо ті, які виробляються за кордоном, часто характеризуються швидким темпом, який може ускладнювати повне сприйняття та аналіз інформації[8]. Дитині не надається достатньо часу для обробки подій, роздумів та внутрішнього переживання.

Швидкий темп мультфільмів може тримати дитину в постійній напрузі, що може призвести до психічного перенапруження, апатії, роздратування та емоційного виснаження. Дитина не має можливості повільно асимілювати події, встановлювати зв'язки між ними та здобувати нові знання. Це може негативно вплинути на її здатність до глибокого розуміння та аналізу мультфільму, а також на її загальний розвиток.

Під час аналізу мультфільму важливо звернути увагу на його темп та оцінити, наскільки він сприйнятний для розуміння дитиною. Якщо темп виявляється занадто швидким і не дає дитині можливості відпочити, обробити інформацію та встановити зв'язки, можна розглянути вибір мультфільмів з

помірнішим темпом або забезпечити дитину достатнім часом для відпочинку після перегляду активних і швидких мультфільмів.

1.4. Тло, на якому відбуваються основні події.

Сучасні дослідження в галузі психології та психотерапії підтверджують, що фонове середовище може впливати на психічний стан та процеси людини. В рамках гештальтпсихології та гештальттерапії вивчається значення фону як активного фактора в сприйнятті та розумінні інформації. Фон не лише впливає на сприйняття об'єкта, але також може викликати різні психічні процеси та стани, включаючи емоції, настрій та спосіб інтерпретації інформації[4].

У сучасних мультфільмах широко використовуються тлові зображення, які можуть мати значний вплив на дитячу психіку. Наприклад, неприємні або страшні сцени, які зображують світові катастрофи, загибель живих істот або потойбічні світи з лякаючими пейзажами, можуть викликати почуття суму, тривоги та депресії у дітей. Якщо такі тлові елементи постійно присутні у мультфільмі, особливо у багатосерійних продукціях, це може призвести до формування хронічних або негативних психоемоційних станів у дітей[8][11].

Важливо розуміти, що мультфільми є потужним інструментом впливу на дитячу свідомість і психіку. При створенні мультфільмів для дітей варто бути уважними до вибору тлових зображень і їх ефекту на емоційний стан маленьких глядачів. Забезпечення позитивного, безпечного та підтримуючого середовища в мультфільмах може сприяти позитивному розвитку дітей і формуванню здорової психіки.

1.5. Зовнішність персонажів.

Справді, у деяких сучасних мультфільмах можна спостерігати непропорційну, агресивну, страшну або потворну зовнішність персонажів, включаючи головних героїв. Ці образи можуть бути привабливими для дітей, адже їх вплив формується через безпосередню симпатію до героїв. Однак, така зовнішність може мати наслідки на формування дитячої психіки та естетичного

сприйняття.

Постійне показування антиестетичних образів може сприяти формуванню неправильних уявлень про красу та привести до відхилення у власному естетичному сприйнятті дітей. Вони можуть навчитися оцінювати інших людей лише за їх зовнішнім виглядом, ігноруючи внутрішню красу, особистість та інші важливі якості.

Крім того, наявність агресивних, хворобливих, страшних або негативних рис в зовнішності героїв може впливати на формування характеру дитини. Вона може почати сприймати такі риси як прийнятні та ідеальні, і навіть наслідувати їх. Це може викликати негативні наслідки у міжособистісних взаєминах, зниження самооцінки та сприяти розвитку агресивного поведінки.

При аналізі сучасних мультфільмів, особливо призначених для дітей, варто звернути увагу на аспекти зовнішності головних персонажів, такі як приємна чи неприємна зовнішність, природна чи потворна зовнішність, а також на наявність агресивних, хворобливих, страшних або інших негативних рис. Такий аналіз допоможе краще розуміти вплив мультфільмів на формування цінностей, естетичного сприйняття та розвиток дитячої особистості.

Однак обираючи мультфільми для дівчат, потрібно звернути додаткову увагу на вигляд головних героїнь. Наразі світові студії все більше показують реалістичних персонажів з різною будовою тіла, кольором волосся і очей, стилем одягу та фізичними вадами. Однак не так давно світ кіноіндустрії та мультиплікації через свої продукти насаджували глядачам шкідливі стандарти краси. Будь то принцеси з ідеальними шкірою і волоссям, модниці з серіалів «Bratz» та «Barbie» що просували ідею «єдиного правильного стилю» та критикували персонажів що вдягалися інакше, а також прекрасні та дуже популярні феї «Winx» у яких талія була ледве ширшою за руку. Також, часто в подібних мультфільмах періодично з'являлися персонажі, чия єдина роль заключалася в тому щоб бути відразливими та товстими, для розвитку сюжету чи просто підкреслення вроди головних героїв. Але через стилізацію серіалів, «товста» фігура виглядала як звичайна реальна дівчина, зі здоровою для свого

зросту і комплекції вагою[19]. Подібні гіперболізовані образи змушували дівчаток сприймати себе як негарних, нездатних досягнути «ідеалу». В деяких випадках це призводило до серйозних проблем з самооцінкою, сприйняттям свого тіла та навіть розладів харчової поведінки(РХП), які ставали серйозною загрозою здоров'ю дитини[18].

2. Психологічний аналіз головних героїв.

Дитина особливо під час немовлятства, раннього та дошкільного віку має тенденцію наслідувати людей, яких сприймає як позитивних особистостей, зокрема близьких дорослих - батьків, родичів та інших. Дитина безумовно позитивно сприймає цих осіб і намагається наслідувати їхні риси характеру, цінності, манеру поведінки, мовлення та звички. При перегляді мультфільмів, головні герої стають об'єктом наслідування для дітей, які сприймають їх безумовно позитивно. Відповідно, риси характеру, манера поведінки, мовлення та цінності головних героїв активно засвоюються та наслідуються дитиною. Тому дорослим, перед тим як дозволити дитині дивитися мультфільм, варто запитати себе: "Наскільки я хотів би, щоб моя дитина засвоїла риси характеру, цінності, манеру поведінки та мовлення головного героя?" Давайте розглянемо критерії, за якими можна проаналізувати головних персонажів мультфільму.

2.1. Аналіз характеру та цінностей головного героя.

В мультфільмах іноді можна спостерігати негативні риси та цінності, які представлені як позитивні або прийнятні. Це може створювати певну конфузю та спотворювати сприйняття маленькими глядачами. Важливо звертати увагу на те, які поведінкові моделі та цінності пропагуються у мультфільмах, зокрема, чи сприяють вони формуванню позитивних якостей та цінностей у дітей[10].

Окремою проблемою є те, наскільки в мультику герої цінують життя та здоров'я інших. В пригодницьких мультсеріалах часто зустрічаються сцени битви, будь то зіткнення групи головного героя з антагоністом, розповідь про травмуюче минуле персонажа, яке пояснює його поведінку і мотивацію, або

навіть просто заради жарту. Подібні сцени звісно зачасту позбавляють травмуючих подробиць і неприємних наслідків, але в деяких випадках це робить ситуацію ще гірше, оскільки дитина засвоює, що від таких небезпечних дій не буде ніяких наслідків. Тоді, граючись з однолітками вона може в стані роздратування або збудження нашкодити оточуючим, і не розуміти що зробила не так, адже в мультику на головних героях не було і подряпинки. І прикладів таких мультфільмів дуже багато, той же «Том і Джері», де хоч іноді і показано що персонажі травмуються, 80% часу вони спокійно переживають падіння з висоти, зіткнення з стіною/транспортом, отруєння тощо. З більш нових мультиків прикладом може бути «Леді Баг та Суперкіт». В даному мультсеріалі розповідається про школярів, які отримавши магічну силу від напів божественних створінь борються з лиходіями, що атакують Париж. Ледь не в кожній серії, під час битви, хтось з персонажів потрапляє в небезпечну ситуацію чи травмується і це сприймається головними героями як щось тривіальне та не варте уваги. Готовність дітей-супергероїв перемогти будь яким способом також підливає масла у вогонь, адже скільки б разів не повторювати що це битва проти зла, герой, який скидає на противника залізні балки або жбурляє з висоти може навчити глядача перекрученим цінностям. А якщо точніше, установці «якщо я проти зла, то можу боротися будь якими методами». Подібна думка може призвести до проблем коли дитина опиниться в конфліктній ситуації, та навіть спровокувати бійку.

2.2. Однозначність або амбівалентність образу головного героя.

Дитина наслідує образ головного героя, але на ранньому та дошкільному віці вона не має розвиненої критичності і сприймає його безпосередньо. Якщо герой вважається позитивним, то ця оцінка поширюється на всі його риси, цінності та вчинки. Тому, для позитивного впливу образ головного героя на дитину, цей образ повинен бути однозначно позитивним у всіх аспектах. Такі чіткі межі добра і зла спостерігаються в народних казках і класичній дитячій літературі. Проте, сучасна мультиплікаційна продукція для дітей все більше має

амбівалентні образи головних героїв, де добро і зло змішані. Зважаючи на вікові особливості дитини, вона не здатна розрізнити добро і зло в головному герої, і якщо сприймає його як позитивного, то буде наслідувати і негативні риси[10]. Тому при аналізі образу головного героя слід звернути увагу на його однозначну позитивність або амбівалентність.

2.3. Існування "прихованих" головних героїв.

Деякі фільми мають персонажів, які на перший погляд не виглядають головними героями для дорослого, але невідмінно сприймаються дитиною як головні. Наприклад, у мультфільмі "Альоша Попович і Змій Горинич" офіційно головним героєм є Альоша Попович. Навіть дорослому складно знайти в ньому негативні риси - він в цілому позитивний, за винятком того, що він психологічно блідий та нецікавий для наслідування. Але поряд з ним є інший образ - кінь, який є психологічно багатим, ефектним, активним і спонукає до наслідування. Цей кінь є "прихованим" головним героєм. Проте, на жаль, його образ є дуже негативним: він егоїстичний, нахабний, грубий, не поважає старших тощо. Такий образ, за спостереженнями за дітьми, стає об'єктом наслідування. Тому при аналізі сучасних мультфільмів слід звернути увагу на наявність "прихованих" головних героїв і проаналізувати їхні риси особистості та цінності, які вони передають[7].

3. Аналіз провідних цінностей, що передається через мультфільми

Мультфільми мають великий вплив на формування уявлень дітей про світ та їхнє місце в ньому. До 7 років дитині необхідно сформуванню базове уявлення про різні аспекти життя, що включає модель сімейних стосунків, взаємодії між статями, ставлення до людей, природи, матеріальних та духовних цінностей, праці та мистецтва. Ці уявлення базуються на провідних життєвих цінностях, які передаються різними джерелами, включаючи мультфільми.

3.1. Загальне сприйняття світу у мультфільмах

Сучасні мультфільми можуть мати негативне зображення світу, як небезпечного і ворожого. Це може викликати певні ризики для психічного стану дітей, оскільки їх уява про світ формується на основі того, що вони сприймають і спостерігають на екрані. Якщо дитина постійно зустрічає агресію, небезпеку та конфлікти у мультфільмах, це може вплинути на її емоційний стан і спричинити занепокоєння, тривогу чи негативні емоції.

Оптимістичність або песимістичність зображення світу в мультфільмах є важливим аспектом, який варто враховувати. Оптимістичні та позитивні мультфільми можуть надати дітям надійність, віру в краще майбутнє та розвивати оптимістичну життєву позицію. Водночас, песимістичні або темні мультфільми можуть спричинити тривогу та негативні переживання.

3.2. Модель сімейних стосунків у мультфільмах

При аналізі мультфільмів слід звернути увагу на модель сімейних стосунків, що передається на різних рівнях: між чоловіком і дружиною, батьками і дітьми, а також прабатьками. Ця модель впливає на формування реальних сімейних стосунків у дітей. Багато мультфільмів показують негативні риси взаємин між партнерами, такі як неповага, агресивність, приниження гідності, а навіть невірність. Модель стосунків між батьками і дітьми часто характеризується несправедливістю, нерозумінням та байдужістю. Це впливає на ставлення дітей до батьків з неповагою, агресивністю та неслухняністю. Таке ставлення до сімейних стосунків нерідко підкріплюється гумором та відсутністю засудження. Окрім цього, в мультфільмах часто відображається байдужість та відсутність турботи про старших поколінь.

Отже, при аналізуванні моделей сімейних стосунків, що транслюються у сучасних мультфільмах, варто звернути увагу на наступні аспекти:

- прояв любові або нелюбові між членами сім'ї.
- наявність або відсутність поваги між членами сім'ї, а також з боку молодших до старших.
- взаємодія та взаємопідтримка в сім'ї або ізоляція та відчуження.

- слухняність або неслухняність дітей як прийняті норми.
- інші особливості сімейних взаємин.

Важливим аспектом аналізу дитячих мультфільмів є розгляд образів батьків, матерів, батьківських фігур та прабатьків, які є центральними для дитини. Сучасні мультфільми, на жаль, часто передають не найкращі риси батьків. Вони можуть бути злобними та агресивними до дітей, байдужими та неуважними до їхнього життя, нерозумними та "недалекими" або навіть просто "тупими". Матері часто зображуються егоїстичними, які більше турбуються про своє життя, а дитина сприймається ними як завада. Ідеалом матері часто є не жіночність та самовіддана любов, але замість цього наголошується на чоловічих рисах. Так само стосується і образу батька, якого можуть наділяти жіночністю або демонструвати патологічну мужність у формі агресивності, жорстокості та грубості. Постійне сприйняття таких образів може спотворити уявлення дітей про свої майбутні стосунки з партнерами, які дитина, за даними наукових психологічних досліджень, засвоює на підсвідомому рівні до 8–9 років. Отже, аналізуючи образи батьків і прабатьків, які транслюються через сучасні мультфільми, слід звернути увагу на такі їхні аспекти:

- любов і турбота батьків про дітей чи індіферентність та егоїзм («у кожного своє життя»);
- адекватні жіночність матері й мужність батька, чи навпаки;
- риси, якими наділені батьки, їх позитивний чи негативний характер.

3.3. Модель романтичних взаємостосунків

Мультфільми часто встановлюють, що основа кохання героїв - це зовнішні риси людини, а не її внутрішня краса. Зокрема, акцентується на зовнішній привабливості жінок і фізичній силі чоловіків. Жінки в цих мультфільмах часто стикаються з нешанобливим та грубим ставленням, включаючи фізичне насилля. Такі неповага і грубість також можуть виявлятися у стосунках між героями, щодо високого кохання та вірності[15][21]. Це пояснює, чому такі взаємостосунки між статями все частіше спостерігаються серед сучасної дітей та

молоді. При аналізі моделей взаємостосунків між статями в мультфільмах важливо звернути увагу на такі аспекти:

- повага, шанобливість або неповага, а також брутальність у взаємостосунках між статями і ставленні чоловіків до жінок.
- основа кохання і формування сім'ї: самовіддана любов чи корисливий розрахунок, або егоїстичний індивідуалізм.
- акцент на зовнішній або внутрішній красі героїв у взаємостосунках.
- демонстрація високого кохання і вірності як норми у взаємостосунках між статями або легковажне ставлення до цих цінностей.
- інші аспекти взаємостосунків між статями[23].

3.4 Модель ставлення до інших людей

Вона утворюється у дитини, спираючись на спостереження за стосунками власної родини, близького та широкого соціального оточення, а також на приклади з літератури та відеопродукції. У цьому процесі моральні почуття та норми відіграють важливу роль, а дитинство є чутливим періодом для їхнього формування. Тому дуже важливо, які моральні почуття і норми передаються через мультфільми. На жаль, сучасні мультфільми часто транслюють негативні моделі ставлення до інших людей. Вони сприяють егоїзму замість альтруїзму, крайньому індивідуалізму замість колективізму, та підтримують брехливість, душевну черствість та корисливість, висміюючи чесноти, такі як чесність, співчуття та безкорисливість. Ці негативні риси науково обґрунтовуються та навіть винагороджуються, тоді як високоморальні людські чесноти висміюються або вважаються некорисними та шкідливими для комфортного життя. Це пояснює, чому така модель соціальних взаємостосунків все частіше спостерігається серед дітей і дорослих сьогодні.

Отже, при дослідженні моделі ставлення до друзів та інших людей, яку дитина вбирає через мультфільми, важливо аналізувати такі аспекти:

- чи переважає егоїзм або альтруїзм у стосунках.
- чи сприяється колективізму або індивідуалізму.

- чи підтримується взаємодопомога або турбота тільки про власне благополуччя.
- чи проявляється безкорисливість або корисливість.
- чи валоризується чесність або брехливість.
- чи проявляється співчуття до інших або душевна черствість.
- чи нормалізується вірність у дружбі або зрада.
- інші аспекти взаєностосунків з друзями та іншими людьми.

3.5. Ставлення до духовних і матеріальних цінностей.

Дійсно, деякі сучасні мультфільми можуть перекладати матеріальні цінності на передній план, зображаючи їх як основу міжособистісних взаємин та головну життєву мету героїв. Це може мати негативний вплив на формування системи цінностей у дитини.

Коли матеріальні цінності стають основою взаємодії та розвитку персонажів у мультфільмах, духовні та моральні аспекти можуть бути знехтувані або спотворені. Це може сприяти створенню споживацького підходу до життя, де успіх вимірюється лише матеріальними надбаннями, а не особистим розвитком чи моральною цінністю.

Такий гіперболізований акцент на матеріальному може викривати уявлення дітей про те, що є дійсно важливим у житті. Вони можуть почати оцінювати успіх лише за рівнем матеріального багатства, забуваючи про міжособистісні відносини, здоров'я, освіту та інші моральні та духовні аспекти.

Оскільки мультфільми мають значний вплив на формування світогляду та цінностей у дітей, важливо, щоб вони були балансованими та передавали різноманітні аспекти життя. Духовні цінності, моральні принципи, соціальна відповідальність та емоційний інтелект також повинні мати місце в мультфільмах, які спрямовані на аудиторію дітей.

3.6. Ставлення до природи.

Деякі сучасні мультфільми дійсно можуть відображати безтурботне, споживацьке, безжалісне або руйнівне ставлення до природи та живих істот. Це особливо помітно, коли головні герої, до яких діти відчувають симпатію, виявляють таке ставлення. Дитина, яка сприймає цих героїв як приклад або ідеал, може усвідомлювати таке ставлення як норму або правильне.

Це приводить до формування неправильних уявлень про природу та її важливість. Мультфільми, де герої бездумно вибирають споживання та відсутність поваги до природи, можуть посилювати уявлення дітей про безмежні ресурси та безшкідливий вплив людини на навколишнє середовище.

Також може спостерігатися амбівалентне ставлення до природи в мультфільмах, де герой може виявляти співчуття та захоплення природою в одній сцені, а в іншій безжалісно її руйнувати. Це може заплутувати уявлення дітей про природу та її важливість, оскільки вони бачать суперечливі дії героїв.

При аналізі мультфільмів, важливо звернути увагу на те, яке ставлення до природи та живих істот вони передають дітям. Ідеальною ситуацією є те, коли мультфільми підтримують позитивне ставлення до природи, викреслюють шкідливі практики та надихають дітей на повагу до природи та стимулюють їх діяти відповідально.

Мультфільми можуть виступати як потужний засіб формування світогляду та цінностей у дітей, тому важливо, щоб вони передавали позитивне ставлення до природи та сприяли розвитку екологічної свідомості. Освіченість про екологічні проблеми та важливість сталого використання ресурсів є необхідною для забезпечення майбутнього нашої планети.

3.7. Ставлення до праці.

Негативне ставлення до праці, яке може бути присутнє у деяких мультфільмах, відображається через різні способи. Головні герої можуть проявляти лінь і намагатися досягти матеріального благополуччя шляхом обходу чесної праці. Вони можуть використовувати неправдиві або навіть злочинні методи для досягнення своїх цілей. Через таке зображення герої можуть

надихати дітей на неправильні вчинки і відвернути їх від усвідомлення цінності праці.

Крім того, іноді герої мультфільмів можуть насміхатися над тими, хто працює чесно, ставлячи їх у вигляді "дурнів". Це може спричинити негативне сприйняття праці як чогось непотрібного або смішного. Замість підтримки і пошанування працівників, мультфільми можуть стимулювати молодих глядачів приймати негативне ставлення до праці і недооцінювати її важливість.

Важливо зрозуміти, що такі негативні уявлення про працю, які передаються у мультфільмах, можуть вплинути на світогляд дітей і сформувати неправильні уявлення про цінності та важливість праці в житті. Справжнє значення праці, її вплив на розвиток і самозадоволення, а також значущість внеску в суспільство можуть бути спотворені або недооцінені через такі негативні представлення.

4. Загальний емоційний стан, який викликає мультфільм

При аналізі мультфільмів з чуттєво-емоційної точки зору важливо звернути увагу на кілька аспектів. По-перше, який емоційний стан викликає мультфільм в цілому: позитивний чи негативний, чи призводить до того, що дитина стає надто збудженою або, навпаки, пасивною, агресивною, капризною або нервово збудженою. По-друге, чи викликає мультфільм у дитини патологічні страхи, які можуть перетворитися на фобії. Це може проявлятися у суттєвих змінах в сні, страху темряви, страху залишатися самотньою, а також у виникненні невротичних проявів, наприклад, нервового тіку, гризіння нігтів або енурезу. По-третє, важливо з'ясувати, чи сприяє мультфільм формуванню здорового почуття гумору у дитини. Сучасні психологи відмічають зниження здорового почуття гумору серед дітей (і дорослих). Часто мультфільми спонукають до сміху за рахунок примітивних речей, наприклад, комічних падінь і травмувань, або через жорстокість, коли персонажі завдають одне одному серйозних шкоди, супроводжуючи це веселим сміхом. Такий примітивний і жорстокий гумор досить поширений у сучасних мультфільмах[13][14].

5. Вплив мультфільмів на розвиток інтелектуальної сфери дитини.

Деякі мультфільми можуть не відповідати віковим особливостям пізнавального розвитку дітей, що суттєво знижує рівень розвитку. Це може проявлятися у обмеженому словниковому запасі персонажів, що не сприяє розвитку мовлення дитини, особливо зважаючи на те, що ранній дитячий вік є важливим періодом для розвитку мови. Багато сучасних мультфільмів також пропонують інтелектуально примітивні сюжети. Тому під час аналізу мультфільмів варто звернути увагу на те, наскільки вони сприяють або гальмують інтелектуальний розвиток дитини[5].

Висновки до першого розділу

Встановлено, що мультиплікаційні фільми для молодших школярів грають важливу роль у соціалізації, що є процесом і результатом засвоєння та активного відтворення соціального досвіду індивідом. Відповідно до вікової періодизації, діти від шести до одинадцяти років належать до молодшого шкільного віку.

У цьому віці діти ще не розвинули критичне та самостійне мислення, тому вони легко впливаються негативними чинниками. Однак молодший шкільний вік є чутливим періодом для формування соціальних та моральних норм і установок, а також для активного розвитку особистості дитини. Тому батьки повинні звертати увагу на те, скільки часу їхні діти проводять перед телевізором, контролювати процес перегляду мультфільмів і цікавитися, які мультфільми їхні діти вибирають. Моделі поведінки, які дитина бачить на екрані, часто стають для неї прикладом та зразком для наслідування. Якщо негативна або девіантна поведінка на екрані не засуджується та не карається, є ймовірність, що діти будуть копіювати і наслідувати її.

У віці 6-11 років дитина інтенсивно розвивається фізично і формується основа її морально-духовного розвитку. Діти молодшого шкільного віку

починають активно включатися в суспільне життя. Тому важливо, переглядаючи мультфільми разом з дитиною, пояснювати загальноприйняті норми поведінки та моралі, щоб уникнути негативного впливу.

РОЗДІЛ 2.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ НА ОСОБИСТІСТЬ ДІТЕЙ РАНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Принципи та методика організації дослідження

Дослідження спрямоване на перевірку гіпотези про те, що мультфільми впливають на формування особистості дітей раннього шкільного віку, а саме як час перегляду, тематика мультфільму і активна участь батьків в процесі проявляються в поведінці та формуванні системи цінностей і характеру дитини.

Завдання полягало у з'ясуванні наступного: 1) чи батьки контролюють час що дитина витрачає на мультфільми; 2) чи батьки беруть участь у виборі та перегляді мультфільмів з дітьми; 3) чи є помітні зміни в поведінці дитини після перегляду.

Вибірка: учні та батьки 2-5 класів школи. Всього участь в опитувальнику взяло 42 дорослих.

Опитувальник містив 16 питань про різні аспекти залученості батьків у перегляд дітьми анімаційних фільмів. Питання були як закритого, так і відкритого типу.

У цілому структура емпіричного дослідження виглядає наступним чином:

- розробка діагностичного інструментарію;
- проведення опитування дітей та батьків;
- узагальнення та інтерпретація отриманих результатів;
- формулювання висновків;
- розробка рекомендацій для батьків, що становить практичний вихід результатів дослідження.

2.2. Аналіз результатів опитувальника

Перше запитання було про вік дитини опитуваного. В цьому випадку маємо справу з школярами 7-11 років, 22 дівчинки та 20 хлопчиків.

Як часто ваша дитина дивиться мультфільми?	Відповіді батьків (%)
Дуже часто	15,4%
Часто	46,2%
Іноді	23,1%
Рідко	7,7%
Майже ніколи	7,7%

Чи контролюєте ви скільки часу дитина проводить за переглядом мультфільмів?	Відповіді батьків (%)
Так, обмежую	49,1%
Ні, дитина дивиться скільки хоче	27,8%
Ні, дитина знає свою норму	23,1%

Результати запитання про частоту перегляду мультфільмів дітьми свідчать про те, що велика частина дітей має регулярний доступ до мультфільмів. Батьки відповіли, що їх діти дивляться мультфільми «дуже часто» або «часто». Це вказує на популярність мультфільмів серед дітей та наявність їх доступу до цього типу розваги.

Варто відзначити, що половина опитаних батьків заявили, що контролюють час, який їх діти проводять перед екраном телевізора чи комп'ютера. Це свідчить про те, що батьки усвідомлюють необхідність обмеження часу, витраченого на перегляд мультфільмів, і прагнуть забезпечити баланс між розвагами та іншими аспектами дитячого життя.

З іншого боку, деякі батьки вважають, що їх діти знають свою норму та самостійно контролюють час, проведений перед екраном. Це може вказувати на довіру батьків до саморегуляції дитини або на відсутність у них серйозних занепокоєнь щодо перегляду мультфільмів.

В будь-якому випадку, важливо знати, що мультфільми можуть мати вплив на дитину, як з позитивного, так і з негативного боку. Батьки мають розуміти важливість контролювання часу, витраченого на перегляд, а також

обирати віково відповідний контент і враховувати його вплив на розвиток та формування системи цінностей дитини.

Які типи мультфільмів ваша дитина найбільше переглядає? (Виберіть всі, що підходять)	Відповіді батьків (%)
Комедія	30,8%
Пригоди	69,2%
Фентезі	69,2%
Навчальні	61,5%
Фантастика	30,8%

Результати дослідження свідчать про популярність певних жанрів мультфільмів серед дітей. Зокрема, «пригоди», «фентезі» та «навчальні» жанри названі найбільш популярними. Це вказує на те, що дітям цікаві історії, пов'язані з відкриттями, фантастичними світами та набуттям нових знань.

З іншого боку, жанри «комедії» і «фантастики» були названі менш популярними. Це може бути пов'язано зі смаковими уподобаннями дітей або можливими віковими обмеженнями, коли діти ще не повністю розуміють гумористичні елементи або складні науково-фантастичні сюжети.

Важливо враховувати ці відмінності в уподобаннях дітей при виборі мультфільмів для них. Батькам слід звернути увагу на жанр, який найбільше цікавить їх дитину, і спрямувати її на перегляд відповідних мультфільмів. Однак, варто також впроваджувати різноманітність, щоб розширити інтереси дитини та допомогти їй відкривати нові жанри та переживання.

Чи помічаєте ви зміни в поведінці, ставленні або цінностях вашої дитини після перегляду мультфільмів?	Відповіді батьків (%)
Так, помічаю зміни	61,5%
Ні, не помічаю змін	15,4%
Не звертав/ла уваги	23,1%

Дослідження виявило, що близько 40% дорослих не помічали змін в поведінці, ставленні або цінностях дитини після перегляду мультфільмів. Це може бути пов'язано з різними факторами, такими як більша увага батьків до інших аспектів дитячого життя або меншою чутливістю до змін, які можуть бути викликані мультфільмами.

Однак, більша частина відзначила, що такі зміни в поведінці, ставленні або цінностях дитини після перегляду мультфільмів відбуваються. Ці зміни можуть бути як позитивними, так і негативними.

Які позитивні аспекти ви помічаєте у впливі мультфільмів на вашу дитину? (Виберіть всі, що підходять)	Відповіді батьків (%)
Розвиток уяви та творчості	69,2%
Збагачення словникового запасу	61,5%
Навчання цінностям та моральним принципам	38,5%
Розвиток соціальних навичок	23,1%
Сприяння емоційному розвитку	61,5%

Розвиток уяви та творчості є одним з позитивних аспектів перегляду мультфільмів дітьми. Це пояснюється тим, що мультфільми стимулюють дитячу уяву та творчість. Вони можуть відкривати перед дітьми нові світи,

персонажів та сюжети, що сприяє їхньому розвитку і розширенню уявних можливостей.

Перегляд мультфільмів також сприяє збагаченню словарного запасу дітей. У мультфільмах часто використовуються різноманітні слова та вирази, що допомагають дітям покращити свої лексичні навички. Вони можуть вивчати нові слова, розуміти їх значення та використовувати їх у своєму мовленні.

Мультфільми також можуть бути корисним інструментом для передачі моральних повідомлень та цінностей. Вони можуть надати можливість батькам та вихователям обговорити з дітьми поняття, такі як дружба, справедливість і толерантність. Чіткі моральні сюжетні лінії у мультфільмах сприяють формуванню моральних принципів та розвитку свідомого ставлення до цінностей.

Перегляд мультфільмів може також сприяти розвитку соціальних навичок у дітей. Мультфільми з фокусом на взаємодії, співпраці та вирішенні конфліктів можуть навчати дітей соціальним навичкам. Вони можуть викликати у дітей бажання взаємодіяти з іншими, вирішувати проблеми та розвивати навички спільної роботи.

Крім того, мультфільми можуть сприяти емоційному розвитку дітей. Вони можуть викликати різні емоції у дітей, що допомагає їм усвідомлювати та розуміти свої емоції. Мультфільми можуть сприяти розвитку емпатії та співчуття до інших персонажів, а також навчити дітей розуміти та керувати своїми емоціями.

Які негативні аспекти ви помічаєте у впливі мультфільмів на вашу дитину? (Виберіть всі, що підходять)	Відповіді батьків (%)
Агресивна поведінка після перегляду	7,7%
Негативний вплив на словарний запас або спілкування	15,4%
Нестабільний емоційний стан	46,2%

Навчання неправильних цінностей	15,4%
Нерозбірливе переймання моделей поведінки	7,7%
Не помічав/ла	7,7%

Агресивна поведінка після перегляду мультфільмів може бути одним з негативних наслідків. Деякі діти можуть наслідувати агресивні дії, які вони бачать на екрані. Вплив вигаданих подій та агресивних сцен на емоційний стан дитини може привести до збільшення рівня агресії у їхній поведінці.

Також варто зазначити, що деякі мультфільми можуть мати негативний вплив на словарний запас та спілкування дітей. Мультфільми з обмеженим або некоректним вживанням мови можуть викликати погані мовні звички у дітей, що може вплинути на їх розвиток мовлення та словарний запас.

Нестабільний емоційний стан після перегляду деяких мультфільмів також є можливим негативним наслідком. Мультфільми з напруженими сценами або емоційно зарядженими подіями можуть викликати нестабільний емоційний стан у дітей, що може впливати на їхнє самопочуття та поведінку.

Крім того, деякі мультфільми можуть передавати неправильні цінності та показувати неприйнятні моделі поведінки, що можуть впливати на дітей. Це може призводити до навчання неправильних цінностей та наслідування небажаних патернів поведінки.

Нерозбірливе переймання неправильних моделей поведінки є ще одним негативним аспектом перегляду деяких мультфільмів. Діти можуть не завжди розрізняти, що є правильним чи неправильним у показаній на екрані поведінці персонажів. Це може призвести до нерозбірливого переймання таких неправильних моделей поведінки.

Як ви вважаєте, чи можуть мультфільми навчити вашу дитину чомусь новому або цікавому?	Відповіді батьків (%)
Так, вони можуть навчити її багато чому	92,3%
Ні, вони нічому її не навчають	0%
Не впевнений/на	7,7%

Які цінності або поведінкові моделі передаються вашій дитині через мультфільми? (Виберіть всі, що підходять)	Відповіді батьків (%)
Дружба та взаємодопомога	53,8%
Правдивість і чесність	38,5%
Самовираження та самовизначення	69,2%
Толерантність та прийняття інших людей	38,5%
Важливість навчання та знань	30,8%

Більшість дорослих відзначають, що мультфільми мають позитивний вплив на дітей, навчаючи їх новим та цікавим речам. Вони вважають, що мультфільми допомагають дітям розвивати самовираження та самовизначення. Шляхом спостереження за персонажами та їхніми діями, діти можуть знаходити себе у світі мультфільмів та відкривати нові можливості для вираження своєї унікальності.

Батьки також відзначають, що мультфільми навчають дітей цінності дружби та взаємодопомоги. Вони вказують на те, що вигадані герої мультфільмів можуть бути прикладом толерантності та прийняття інших людей. Це допомагає дітям розуміти різноманітність та повагу до інших, навчає їх бути відкритими до різних культур, поглядів та переконань.

Крім того, мультфільми можуть надихати дітей на процес вивчення

нового. Вони демонструють, що навчання може бути цікавим та захоплюючим. Діти можуть побачити, як герої мультфільмів здолають виклики та розв'язують проблеми, що стимулює їх до активного навчання та розвитку своїх навичок.

Чи впливають мультфільми на бажання вашої дитини виконувати певні дії (наприклад, бути сміливою, допомагати іншим тощо)?	Відповіді батьків (%)
Так, впливають	53,8%
Ні, не впливають	7,7%
Не впевнений/на	38,5%

Окрім вище згаданих соціальних навичок і цінностей, половина батьків стверджують що мультфільми спонукають їх дитину до реальних дій, допомагають знайти в собі сміливість щось зробити або допомагати іншим, так само як це роблять їх улюблені персонажі.

Чи обговорюєте ви з дитиною те, що вона бачить у мультфільмах?	Відповіді батьків (%)
Так, часто обговорюю	53,8%
Іноді обговорюю	23,1%
Рідко обговорюю	23,1%
Ніколи не обговорюю	0%

Аналізуючи відповіді на питання «Чи обговорюєте ви з дитиною те, що вона бачить у мультфільмах?» можна зазначити що абсолютно всі опитані виділяють час для обговорення з дитиною її улюблених мультфільмів, хоча кількість цього часу відрізняється.

Результати дослідження показують, що часті обговорення мультфільмів і обмеження часу перегляду мають вплив на прояв негативних змін у поведінці

дітей. Лише 32% дітей демонстрували негативні зміни в поведінці після перегляду, в той час як показник серед дітей, з якими говорили рідше і давали досхочу дивитися телевізор, складає 73%.

Спілкування батьків з дітьми про переглянуті мультфільми може мати позитивний ефект на особистісний розвиток дитини. Це дозволяє батькам активно впливати на сприйняття мультфільмів дитиною, пояснювати цінності, моральні принципи та навчати правильним моделям поведінки. Часті обговорення мультфільмів може сприяти усвідомленню дитиною того, що вона бачить на екрані, і розвивати її критичне мислення.

Також обмеження часу перегляду мультфільмів важливо для забезпечення балансу між екранними заняттями та іншими видами активностей, такими як фізична активність, соціальна взаємодія та творчі заняття. Перевищення допустимого часу перегляду мультфільмів може призводити до негативних наслідків, таких як зменшення фізичної активності, затримка розвитку мовлення або вплив на емоційний стан.

Маючи можливість висловити власну думку в питанні «Що ви найбільше любите у мультфільмах для дітей?» більшість батьків зійшлися на тому, що мультфільми можуть показати дитині різноманітність життя, ситуацій як реальних так і фантастичних, підтримують віру в чудеса. Також декілька дорослих зізналося що вмикають телевізор дітям аби відволікти їх і отримати час на себе/роботу/домашні турботи.

Серед речей що батькам подобаються найменше були: занадто яскрава та насичена картинка, часом недоречний або неприйнятний гумор, формування у дитини спотворених ідей про життя через гіперболізацію в мультиках та коли дитина намагається наслідувати «фантастичного» персонажа, ще не розуміючи нереалістичність його можливостей, та наражаючи себе на небезпеку повторюючи за ним. Декілька батьків також жартівливо зазначили «заїдаючи мелодії» і що вони не можуть перестати співати їх разом з дитиною.

Абсолютно всі батьки погодилися що повинні контролювати або як мінімум цікавитися які мультфільми або героїв любить їх син або дочка, аби

уникнути споживання контенту, призначеного для старших дітей.

В питанні про улюблені мультфільми та персонажів що найбільше вплинули на дитину було вказано багато різноманітних серіалів та анімаційних фільмів, а саме: Щенячий патруль, Блуї, Моя прекрасна поні, Вінні Пух, Наруто, Крижане серце, Зоотрополіс, Мавка Лісова пісня, Мадагаскар, Рапунцель, Барбі, Лоракс, Шрек, Мулан, Енканто, Ходячий замок Хаула.

Всі ці картини є підходящими для дітей даного віку, маючи рейтинг G (без обмежень для будь якого віку) або ж PG (для перегляду під батьківським контролем, що не є проблемою для даної вибірки батьків, адже вони всі приділяють увагу обговоренню побаченого). В кожному з наведених мультфільмів є своя мораль та ідея, які були б корисними для засвоєння дитині.

Висновки до другого розділу

Аналізуючи наведені дані, можна зробити декілька висновків щодо впливу сучасної мультиплікації на особистісний розвиток дітей раннього шкільного віку. Мультфільми є популярними серед дітей цього віку, і багато з них дивляться їх дуже часто або часто. Батьки, як правило, контролюють час, який діти проводять перед екраном, але не всі обмежують їх у цьому.

Мультфільми мають яскравий вплив на розвиток дітей, і багато батьків спостерігають позитивні зміни, такі як розвиток уяви, збагачення словарного запасу, навчання цінностям та моральним принципам, розвиток соціальних навичок та сприяння емоційному розвитку. Проте, деякі батьки також вказують на негативні наслідки, такі як агресивна поведінка, негативний вплив на мовлення та спілкування, нестабільний емоційний стан, навчання неправильних цінностей та нерозбірливе переймання моделей поведінки.

Більшість батьків вважають, що мультфільми можуть навчити дітей новому та цікавому, розвивати самовираження, самовизначення, дружбу, взаємодопомогу, толерантність, чесність та цікавість до навчання. Велика

частина батьків відводить час для обговорення з дітьми того, що вони бачать у мультфільмах, що свідчить про усвідомлене ставлення до контенту, який споживають їх діти. Улюблені мультфільми та персонажі впливають на дітей, розширюючи їх уяву і підтримуючи віру в чудеса та навчаючи різноманітним цінностям.

ВИСНОВКИ

Усвідомлення впливу мультфільмів на розвиток дітей є надзвичайно важливим завданням для батьків, вихователів та суспільства загалом. Дійсно, діти є особливо вразливою аудиторією, оскільки їх ментальний та емоційний стан формується на етапі активного формування особистості та цінностей. Тому, ретельний відбір мультфільмів, які дивиться дитина, виявляється надзвичайно важливим чинником для її психологічного й соціального розвитку.

Мультфільми, спеціально створені для дітей, можуть мати значний вплив на їх уяву, мовлення, соціальну поведінку та навіть розвиток моральних цінностей. Наприклад, позитивні герої, які виявляють доброту, чесність, толерантність і справедливість, можуть вплинути на формування позитивних цінностей у дітей. Вони навчаються важливим моральним принципам, таким як дружба, взаємодопомога та повага до інших.

З іншого боку, негативні або насильницькі сцени в мультфільмах можуть мати шкідливий вплив на дітей. Вони можуть спричинити страх, тривогу та негативну моделювання поведінки. Наприклад, персонажі, які використовують насильство або недобррозичливість, можуть посилати неправильний сигнал дітям, що така поведінка є прийнятною або нормальною.

Однак, важливо враховувати, що мультфільми можуть бути також відмінним засобом навчання та розвитку дітей. Вони можуть сприяти розвитку творчості, фантазії та критичного мислення. Мультфільми, які надають позитивні приклади розв'язання проблем, розвивають соціальні навички і вчать дітей ефективному комунікації.

Згідно з результатами дослідження, діти, чиї батьки приділяли більше уваги тому які мультфільми дивляться школярі та скільки часу на це витрачають, а також обговорювали разом персонажів, демонстрували набагато менше негативних наслідків перегляду (лише 32% дітей з тих з якими часто батьки обговорювали мультфільми)

Отже, батьки повинні бути свідомими та відповідальними при виборі

мультфільмів для своїх дітей. Рекомендується вивчати рейтинги, вікові обмеження та відгуки про мультфільми перед їх переглядом. Також важливо активно спілкуватися з дітьми після перегляду, обговорюючи цінності, поведінку персонажів та їх вплив на реальний світ.

Підсумовуючи, мультфільми можуть виконувати цінну роль у розвитку дітей, але важливо збалансувати їхній вплив та забезпечити доступ до якісних, виховних та позитивних контентів. Це допоможе створити сприятливу середу для розвитку дітей та формування моральних цінностей, які сприятимуть їхньому майбутньому успіху та щасливому життю.

Список використаних джерел

1. Герлянд Т. Соціальний розвиток молодшого школяра // Педагогічна газета, 2006. – № 6.
2. Заброцький М. Основи вікової психології. – Тернопіль : Навчальна книга, Богдан, 2004. – 112 с.
3. Кошак К. О. Українські телепрограми для дітей та юнацтва: концептуальні засади: дис. на здоб. наук. ступ. канд. філолог. наук: спец. 10.01.08 «Журналістика». К., 2007. – 240 с.
4. Поплавський М. М. Мистецтво дитячої мультиплікації на українському телебаченні // Культура і мистецтво у сучасному світі: Збірник наукових праць, 2012. – Вип. 13. – 140-146 с.;
5. Чорна Л. Чи дивитися дитині телевізор? К. : Дошкільне виховання, 2003. – 21–23 с.
6. Квашук О.В. Психологічні фактори впливу телебачення на становлення моральної свідомості молодшого школяра. Дисертація. Рівн. держ. гум. ун-т. Р., 2008. – 250 с.
7. Крижанівський Б.М. Мистецтво мультиплікації. К.: Іскуство, 1981. – 117 с.
8. Яновський М.І. Механізми психологічного впливу кінематографічного відеоряду на глядача. Дисертація. Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. Х., 2005. – 290с.
9. Руденя О. М. Мультифільми і діти // Соціальний педагог. 2011 – С. 46–49.
10. Снігульська В. О. Телебачення: інформаційний помічник чи джерело агресії? // Психолог. 2007 – 6–7 с.
11. Шикирова Н. С. ЗМІ як джерело негативних емоційних станів дитини / Н. С. Шикирова // Психолог. 2006. – 45–46 с.
12. Лазарєв М. О. Основи педагогічної творчості: Навчальний посібник для пед. ін-тів. Суми : ВВП «Мрія»-ЛТД, 1995. – 212 с.
13. Mussen, P., & Rutherford, E. Effects of aggressive cartoons on children's

- aggressive play. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 1961 – 461 c.
14. Mashud. M. N., Rawan, B., & Yasir, N. The Effect of Cartoon Network on the Aggressive Behavior of School Going Children. *Global Media Journal*, Allama Iqbal University, Islamabad, 2009.
 15. Gökçearsan. Studied the Effect of Cartoon Movies on Children's Gender Development: *Procedia - Social and Behavioral Sciences* Volume 2, 2010, 5202–5207 c.
 16. Hassan & Daniyal. Cartoon Network and its Impact on Behavior of School Going Children: A Case Study of Bahawalpur, Pakistan. Vol. 2, 2006, 6–11 c.
 17. Siripen, I. Positive Cartoon Animation to Change Children Behaviors in Primary Schools King Mongkut's University of Technology Thonburi, Bangkok, Thailand International Conference on Primary Education 2009.
 18. Ferguson CJ et al. Concurrent and prospective analyses of peer, television and social media influences on body dissatisfaction, eating disorder symptoms and life satisfaction in adolescent girls. *Journal of Youth and Adolescence* 43, 2014, 1–14 c.
 19. Harrison K Television viewing, fat stereotyping, body shape standards, and eating disorder symptomatology in grade school children. *Communication Research* 27(5), 2000, 617–640 c.
 20. Петрунько О. В. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіа середовищі : монографія. Ніжин : Аспект-Поліграф , 2011. 480 с
 21. Signorielli, N. Children, television, and gender roles: Messages and impact. *Journal of Adolescent Health Care*, 11, 1990, 50-58 c.
 22. Smith, S.L, & Cook, C.A. *Gender Stereotypes: An Analysis of Popular Films and TV*. The Geena Davis Institute on Gender in Media, 2008
 23. Ward, L.M., & Aubrey, J.S. *Watching gender: How stereotypes in movies and on TV impact kids' development*, 2017.
 24. Kirsh, S.J. Cartoon Violence and Aggression in Youth. *Aggression and Violent Behavior*, 2006, 547-557 c.

ДОДАТКИ

Текст опитувальника для батьків

- 1) Вік дитини:
- 2) Як часто ваша дитина дивиться мультфільми?
 - Дуже часто
 - Часто
 - Іноді
 - Рідко
 - Майже ніколи
- 3) Чи контролюєте ви скільки часу дитина проводить за переглядом мультфільмів?
 - Так, обмежую
 - Ні, дитина дивиться скільки хоче
 - Ні, дитина знає свою норму
- 4) Які типи мультфільмів ваша дитина найбільше переглядає?
(Виберіть всі, що підходять)
 - Комедії
 - Пригоди
 - Фентезі
 - Навчальні
 - Фантастика
 - Інше (вказіть)
- 5) Чи помічаєте ви зміни в поведінці, ставленні або цінностях вашої дитини після перегляду мультфільмів?
 - Так, помічаю зміни
 - Ні, не помічаю змін
 - Частково помічаю зміни
- 6) Які позитивні аспекти ви помічаєте у впливі мультфільмів на вашу дитину? (Виберіть всі, що підходять)
 - Розвиток уяви та творчості

- Збагачення мовного запасу
- Навчання цінностям та моральним принципам
- Розвиток соціальних навичок
- Сприяння емоційному розвитку
- Інше (вказіть)

7) Які негативні аспекти ви помічаєте у впливі мультфільмів на вашу дитину? (Виберіть всі, що підходять)

- Агресивна поведінка після перегляду
- Негативний вплив на мову або спілкування
- Нестабільність у розвитку емоцій
- Навчання неправильних цінностей
- Інше (вказіть)

8) Які цінності або поведінкові моделі передаються вашій дитині через мультфільми? (Виберіть всі, що підходять)

- Дружба та взаємодопомога
- Правдивість та чесність
- Самовираження та самовизначення
- Толерантність та прийняття різних людей
- Важливість навчання та знань
- Інше (вказіть)

9) Чи обговорюєте ви з дитиною те, що вона бачить у мультфільмах?

- Так, часто обговорюю
- Іноді обговорюю
- Рідко обговорюю
- Ніколи не обговорюю

10) Як ви вважаєте, чи можуть мультфільми навчити вашу дитину чомусь новому або цікавому?

- Так, вони можуть навчити її багатьому
- Ні, вони нічому її не навчають
- Не впевнений/впевнена

11) Чи впливають мультфільми на бажання вашої дитини виконувати певні дії (наприклад, бути сміливою, допомагати іншим тощо)?

- Так, впливають
- Ні, не впливають
- Не впевнений/впевнена

12) Що ви найбільше любите у мультфільмах для дітей?

13) Що ви найменше любите у мультфільмах для дітей?

14) Які мультфільми або персонажі найбільше вплинули на вашу дитину? Поясніть, чому.

15) Чи вважаєте ви, що мультфільми можуть мати які-небудь негативні впливи на дітей? Якщо так, то в якому аспекті?

16) Чи є у вашої дитини які-небудь улюблені мультфільми? Якщо так, назвіть їх.

АНОТАЦІЯ

Гриценко С.І. «Вплив сучасної мультиплікації на особистісний розвиток дітей раннього шкільного віку»

Метою дипломної роботи є комплексному аналізі впливу сучасної мультиплікації на особистісний розвиток дітей раннього шкільного віку та підвищення усвідомленості батьків щодо вибору якісних мультфільмів, які сприяють позитивному зростанню та розвитку дітей у цьому віковому періоді.

Перший розділ складається з аналізу та розкриття таких понять як особистість, особистісний розвиток та соціалізація на основі робіт зарубіжних та вітчизняних дослідників. Було проаналізовано особливості особистісного розвитку та соціалізації дітей раннього шкільного віку, та складено список допоміжних критеріїв для батьків щодо уникнення негативного впливу мультфільмів на дітей.

Другий розділ складається з характеристики досліджуваних та опису методик на основі яких проводилося дослідження. Для опитування батьків була зіставлена анкета на 16 питань для аналізу позитивних та негативних наслідків перегляду мультфільмів, а також серйозність в питанні вибору, обговорення, контролю перегляду дитиною мультфільмів.

За результатами проведеного дослідження можна відмітити наявність, як позитивних, так і негативних наслідків перегляду мультфільмів, а також співвідношення між проявленими змінами в поведінці і кількістю уваги яку батьки приділяють дитині та мультикам які вона дивиться.

Ключові слова: особистість, особистісний розвиток, адаптація, соціалізація, асоціація, образ, система цінностей, модель наслідування, соціальні норми, міжособистісні стосунки, емоційний інтелект.

RESUME

Hrytsenko S.I. "The Influence of Contemporary Animation on the Personal Development of Early School-Age Children"

The purpose of this thesis is to comprehensively analyze the influence of contemporary animation on the personal development of early school-age children and to increase parents' awareness regarding the selection of quality cartoons that contribute to positive growth and development in this age period.

The first chapter consists of an analysis and exploration of concepts such as personality, personal development, and socialization based on the works of foreign and domestic researchers. The peculiarities of personal development and socialization of early school-age children were analyzed, and a list of auxiliary criteria for parents to avoid the negative impact of cartoons on children was compiled.

The second chapter includes the characteristics of the research subjects and a description of the methodologies used to conduct the study. A questionnaire consisting of 16 questions was developed for surveying parents to analyze the positive and negative consequences of watching cartoons, as well as the seriousness of parents' involvement in the selection, discussion, and supervision of their child's cartoon viewing.

Based on the results of the conducted research, it can be noted that both positive and negative consequences of watching cartoons exist, as well as a correlation between the observed changes in behavior and the amount of attention parents pay to their child and the cartoons they watch.

Keywords: personality, personal development, adaptation, socialization, association, image, value system, role model, social norms, interpersonal relationships, emotional intelligence.